

Mostowik, Paweł

Stanisław Majewski, inżynier górnik, działacz społeczny i popularyzator dziejów polskiego górnictwa

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 34/1, 117-132

1989

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Paweł Mostowik
(Katowice)

STANISŁAW MAJEWSKI — INŻYNIER GÓRNIK, DZIAŁACZ
SPOŁECZNY I POPULARYZATOR DZIEJÓW POLSKIEGO
GÓRNICTWA

UWAGI OGÓLNE

W latach 1850-1914 na ziemiach polskich pod zaborem wykształciła się i rozwijała prężną działalność polska inteligencja techniczna związana z przemysłem górniczo-hutniczym. Wykształceni na obcych uczelniach inżynierowie podejmowali pracę w kopalniach śląskich, dąbrowskich, krakowskich lub ostrawsko-karwińskich. Tam stawali się rzecznikami sprawy polskiej, włączali się w działalność organizacji społecznych i narodowych¹. Formy działania, zaczęte i realizowane w tym czasie inicjatywy animacji życia na niwie narodowej miały duży wpływ na organizowanie się polskiego górnictwa po 1918 r., gdy Polska odzyskała niepodległość. Do tych działań należały m.in. problemy szkolnictwa górniczego i wyższej uczelni górniczej przeznaczonej przede wszystkim dla Polaków, pierwszych stowarzyszeń zawodowych, a także przyszłej organizacji przemysłu górniczego w odrodzonej Polsce.

Do postaci, które swoją działalnością przyczyniły się do aktywizacji górniczego środowiska, był także inżynier górniczy Stanisław Majewski. Niniejszy artykuł jest pierwszą próbą ukazania sylwetki Stanisława Majewskiego na tle uwarunkowań epoki, w jakiej przyszło mu żyć i działać. Bibliografia związana z sylwetką tego inżyniera górniczego jest obszerna. Przede wszystkim należy wymienić jego spuściznę, która znajduje się w Archiwum Polskiej Akademii Nauk w Warszawie². Uzupełnieniem jej są materiały archiwalno-fotograficzne zakupione w 1982 r.

¹ Całość zagadnienia szczegółowo omówiona została w pracy J. Jarosa: *Dzieje polskiej kadry technicznej w górnictwie (1136-1976)*. Warszawa 1975.

² Archiwum PAN Warszawa, *Materiały Stanisława Majewskiego*, III-15.

przez Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrze³. Ponadto wiele informacji zawierają akta Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego przechowywane w Archiwum Państwowym w Katowicach⁴ i Kartoteka Biograficzna Śląskiego Instytutu Naukowego w Katowicach⁵. Wiadomości o pracy i sylwetce zawierają również dzieła J. Jarosa⁶, S. Kossutha⁷, Tadeusza Axentowicza⁸, F. Kucharzewskiego⁹. Podstawowe informacje i przedmiotową bibliografię zawiera biogram S. Majewskiego pióra J. Jarosa zamieszczony w *Polskim Słowniku Geograficznym*¹⁰.

BIOGRAM

Stanisław Włodzimierz Majewski urodził się w Nowym Sączu w dniu 1 listopada 1878 r. Jego ojciec, Leopold Majewski, był dyrektorem urzędu skarbowego w Stanisławowie, matka, Franciszka, pochodziła z rodziny Deblessemów¹¹. W Stanisławowie przebywał Stanisław Majewski aż do chwili ukończenia gimnazjum klasycznego i uzyskania matury. W 1899 r. opuszcza Stanisławów i po zdaniu egzaminów wstępnych zostaje przyjęty do c.k. Montanistycznej Szkoły Wyższej w Leoben. Taką oficjalną nazwę nosiła w tym czasie leobeńska akademie górnicza. Studia trwały tam 4 lata i w 1903 r. Stanisław Majewski otrzymał dyplom inżyniera górniczno-hutniczego¹².

Droga zawodowa zaczyna się więc typowo dla Polaka, który chciał

³ Różnorodność zakupionych materiałów, a także wymogi inwentaryzacyjne spowodowały, że zbiór ten został podzielony między Dział Kultury i Tradycji Górniczych, Dział Historii i Techniki Górniczej i Archiwum. O archiwaliach patrz: P. Mostowik: „Zespoły Archiwalne” w zbiorach Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” 1986 nr 2 s. 481-490.

⁴ Archiwum Państwowe w Katowicach Urząd Wojewódzki Śląski (dalej: PA Kat. UWŚl.), teczka 38, karta 420-421.

⁵ Śląski Instytut Naukowy w Katowicach, Materiały Śląskiej Kartoteki Biograficznej (dalej: Kartoteka).

⁶ J. Jaros: dz. cyt., s. 13, 125, 126, 180, 190, 208, 272.

⁷ St. Kossuth: *Polacy-słuchacze Akademii Górniczej w Leoben*. Katowice 1964.

⁸ T. Axentowicz: *Bibliografia polskiego piśmiennictwa górniczego za lata 1934-1950 i 1951-1956*. Katowice 1954, 1960.

⁹ F. Kucharzewski: *Piśmiennictwo techniczne polskie*. „Przegląd Górniczy” 1955 s. 344.

¹⁰ *Polski słownik biograficzny* (PSB), t. XIX, s. 191-2.

¹¹ Arch. PAN, III-15, teczka 297 zawiera materiały biograficzne, które autor przeglądał kilka lat temu. Obecnie teczki tej nie udało się odnaleźć, mimo pomocy, jakiej w tym względzie udzielił autorowi kierownik Oddziału Arch. PAN w Wodzisławiu Śląskim mgr Paweł Porwoł. Tą drogą pragnę mgr Pawłowi Porwołowi serdecznie podziękować za okazaną pomoc.

¹² St. Kossuth: dz. cyt., s. 3, 48.

pracować w górnictwie jako inżynier. W ramach każdego z państw zaborczych już od II połowy XVIII wieku akademie górnicze kształciły kadry ówczesnego wyższego dozoru górniczego. Można było pobierać nauki w Petersburgu, Leoben, Przybramie lub Freibergu¹³. Urodzonemu w Galicji Stanisławowi Majewskiemu najłatwiej było udać się do Leoben lub Przybramu — te bowiem uczelnie były w granicach monarchii austro-węgierskiej.

W końcu XIX w. Bergakademie w Leoben była znana Polakom. Wielu wybierało się na tę uczelnię m.in. dlatego, że zgromadzeni tam Polacy tworzyli własne organizacje studenckie, korzystnie wyróżniające i akcentujące swą obecność wśród inteligencji technicznej we wszystkich zaborach¹⁴. Istniały tu takie organizacje jak: Czytelnia Polska Akademików Górniczych, Klub Szermierski, Promień, Stowarzyszenie Postępowej Młodzieży Polskiej. Działała polska biblioteka, która w 1906 r. liczyła 1243 tomy książek i 38 tytułów czasopism¹⁵.

Ukończenie leobeńskiej uczelni dawało możliwość podjęcia pracy praktycznie w każdym zagłębiu górniczym Europy. Polacy zwykle szukali jej w Zag. Krakowskim, na Śląsku Cieszyńskim — w kopalniach węgla, lub w kopalniach soli w Wieliczce i Galicji Wschodniej w Dolinie, Kałuszu lub Kaszycach na Bukowinie¹⁶. Stanisław Majewski jako praktykant przebywał w kopalniach soli, więc po uzyskaniu dyplomu w zagłębiu solnym szukał pracy. W latach 1903-11 pracował w kopalniach soli w Kałuszu, Dolinie, Wieliczce i Kaszycach¹⁷. Były to lata pracy i specjalnego zainteresowania się inż. Majewskiego wykorzystaniem soli potasowych w gospodarce, a także rozwojem kopalń tego surowca w rejonie Kałusza. W oparciu o ekspertyzy geologiczne, przy współpracy swego wuja, Włodzimierza Majewskiego, rozpoczął eksploatację soli potasowych we własnym zakresie. Utworzono do tego celu Towarzystwo

¹³ J. Jaros: *Polacy w Leningradzkim Instytucie Górniczym*. „KHNiT” 1972 nr 3 s. 505-510; tenże: *Dwieście lat Instytutu Górniczego w Leningradzie*. „Zaranie Śląskie” z. 1 1974 s. 121-127; St. Kossuth: *Polacy-słuchacze akademii górniczych we Freibergu i w Szemnicach*. Katowice 1960; tenże: *Polacy-słuchacze Akademii Górniczej w Przybramie*. Katowice 1961; tenże: *Polacy-słuchacze Akademii Górniczej w Leoben*. Katowice 1964.

¹⁴ K. Jahoda: *I Zjazd Leobeńczyków w Krakowie w 1892 r. — fundamentem powstania i rozwoju polskiego ruchu społeczno-stowarzyszeniowego górników*. „Przegląd Górniczy” (dalej: „PG”) 1982 nr 10 s. 161-164; tenże: *Czytelnia Polska Akademików Górniczych w Leoben (1878-1930)*. „PG” 1977 nr 4 s. 185-190; A. Karbowiak: *Młodość polska akademicka za granicą*. Kraków 1910 s. 72-75.

¹⁵ St. Kossuth: *Polacy-słuchacze Akademii Górniczej w Leoben*, s. 13-15; A. Karbowiak: dz. cyt. s. 74.

¹⁶ *Zarys dziejów górnictwa na ziemiach polskich*, red. J. Pazdur, Katowice 1961 t. 2, s. 151-154.

¹⁷ Arch. PAN, III-15, t. 297; PSB, t. 19, s. 191.

„Kali” z siedzibą we Lwowie, a do niego należały kopalnie z rejonu Kałusza. W latach 1911-13 S. Majewski był dyrektorem „Kali”¹⁸.

W 1913 r. odszedł inż. Majewski z Towarzystwa i założył własne biuro miernicze w Stanisławowie. Wykonywało ono ekspertyzy dla salin galicyjskich w zakresie pomiarów gruntowych i podziemnych. Działalność biura została przerwana wybuchem I wojny światowej. Właściciel został wcielony do armii austriackiej i służył w niej w stopniu porucznika. Na początku był komendantem zakładów torfowych, by na krótko przed zakończeniem wojennych zmagani w 1918 r. trafić do 7 armii¹⁹. Tak jak wielu Polaków będących w armiach zaborczych, również porucznik Majewski wziął udział w tworzeniu polskich oddziałów. Gdy zostały utworzone legiony i sytuacja polityczna wskazywała na możliwość powstania państwa polskiego, S. Majewski w przełomowym okresie lat 1918-19 przebywał w Dolinie jako komendant POW na obwód Stanisławowski²⁰.

W 1918 r. Polska stała się państwem niepodległym. Podstawowym zadaniem, jaki stanął przed rządem, była gospodarcza integracja ziem, które przez okres niewoli wchodziły w skład trzech różnych organizmów społeczno-gospodarczo-politycznych. Na kierownicze stanowiska starano się desygnować osoby o sprawdzonych kwalifikacjach. Zdemobilizowanego inżyniera Majewskiego zatrudniono w Ministerstwie Przemysłu i Handlu. Na okres lat 1919-1923 objął on kierownictwo Wydziału Solnego w ministerstwie. Urzędowanie przerwała mu ochotnicza służba wojskowa od sierpnia 1920 r. do lutego 1921 r., kiedy to brał udział w wojnie polsko-radzieckiej²¹.

W 1923 r. zamknął się w życiu S. Majewskiego pewien okres poszukiwań, prób podejmowania różnych profesji; mierniczego, udziałowca i dyrektora, urzędnika ministerialnego. W dniu 16 kwietnia tegoż roku został on powołany na stanowisko naczelnika wydziału w Wyższym Urzędzie Górniczym w Katowicach. Rozpoczął tym samym 16-letni okres pracy dla polskiego górnictwa, a pozostając przez cały czas, aż do emerytury w kwietniu 1939 r. w WUG-u, miał decydujący wpływ na kluczowe decyzje podejmowane w tym czasie w polskim przemyśle górnym.

Prezesem WUG-u został Zygmunt Malawski w czerwcu 1922 r. gdy władze polskie obejmowały zarząd nad częścią górnośląskiego górnictwa, jaką mocarstwa przyznały Polsce. Inż. Malawski, tak jak i Majewski, był absolwentem akademii w Leoben. Przy organizacji władz górniczych w Katowicach współdziałał z dyrektorem Departamentu do spraw śląskich

¹⁸ Materiały i akta tego Towarzystwa z l. 1869-1921 znajdują się w zbiorach MGW w Zabrze, patrz, P. Mostowik: dz. cyt. s. 485-486.

¹⁹ AP Kat. UWŚl. t. 38, k. 420-21.

²⁰ Tamże.

²¹ Tamże.

w Min. Przemysłu i Handlu, Józefem Kiedroniem. On także z wykształcenia był inżynierem górnikiem i również studiował w Leoben. Można powiedzieć, że był o rok starszym kolegą ze studiów dla inż. Stanisława Majewskiego²².

Ci dwaj inżynierowie — Stanisław Majewski i Zygmunt Malawski — przez 16 lat wspólnej pracy kierowali działalnością Wyższego Urzędu Górniczego w Katowicach. Współpraca układała się dobrze, skoro w 1928 r. prezes Malawski rekomenduje na stanowisko wiceprezesa właśnie Majewskiego²³.

Jako starszemu radcy i zastępcy naczelnika WUG-u podlegały inż. Majewskiemu zagadnienia bezpieczeństwa pracy w kopalniach, gospodarka Funduszem Wolnych Kuksów ze szczególnym uwzględnieniem problemów szkolnictwa górniczego.

Wraz z prezesem Malawskim był Stanisław Majewski inicjatorem założenia w 1923 r. stacji doświadczalnej dla górnictwa węglowego w Pniowcu, a następnie otwarcia kopalni doświadczalnej „Barbara” w Mikołowie. Miało to miejsce w 1924 r., a na czele zespołu mającego prowadzić doświadczenia postawiono inż. Stanisława Hermana. Kolejnego leobeńczyka, a prywatnie przyjaciela S. Majewskiego z czasów pracy w kopalniach soli we wschodniej Galicji²⁴.

W 1923 r., gdy inż. Majewski przyszedł pracować do WUG-u, decyzją naczelnika Urzędu został powołany na etatowego członka komisji Funduszu Wolnych Kuksów²⁵. W ramach pracy tej komisji interesował się sprawami szkolnictwa górniczego. Wraz z inż. Feliksem Piestrakiem — dyrektorem szkoły górniczej w Tarnowskich Górach czuwał nad prawidłowym przekazaniem tej placówki przez opuszczającą ją władze niemieckie. W późniejszym czasie kontrolował prawidłowość jej działania. Był również jednym z inicjatorów połączenia szkół górniczych z Wieliczki i Tarnowskich G. w jedną sztygarkę z siedzibą w Katowicach. Takie usytuowanie szkoły ściślej włączało ją w proces rozwoju górnośląskiego zagłębia górniczego. Decyzja taka zapadła w 1933 r., a wiceprezes Majewski nadzorował przekazanie majątku obu szkół do Katowic i czuwał nad rozwiązaniem problemów kadry i uczniów.

W drugiej połowie lat 30-tych całe polskie społeczeństwo objęła akcja organizowania terenowych i zakładowych oddziałów samoobrony. For-

²² PSB, t. XII, s. 396-7; t. XIX, s. 169; St. Kossuth, op. cit. s. 48, 49.

²³ „Przegląd Górniczo-Hutniczy” 1928 nr 3 s. 73.

²⁴ St. Kossuth: dz. cyt. s. 52, inż. S. Herman w czasie pracy w kop. „Barbara” skonstruował aparat ratowniczy „Gnom” przeznaczony dla drużyn ratowniczych, a jego odmiana „Gnom-Lech” miała być wprowadzona na wyposażenie Wojska Polskiego. Rozwój produkcji przerwała wojna. Jeden z zachowanych egzemplarzy „Gnoma” prezentowany jest na wystawie poświęconej ratownictwu w MGW w Zabrze.

²⁵ AP Kat. UWŚl. t. 155, s. 22.

macje takie powstawały również w resorcie górnictwa. Jako wiceprezesowi WUG-u, podlegały inż. Majewskiemu sprawy obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej. Od 1931 r. pełnił on funkcję przewodniczącego Sekcji Górniczej OPLG i był organizatorem komórek oplg na 41 działających wówczas kopalniach zatrudniających łącznie 51 tys. robotników. Rozumiejąc potrzebę ciągłego doskonalenia sprawności działania tych formacji w kopalniach organizował S. Majewski specjalistyczne kursy dla kopalnianych komendantów oplg, szefów służb przeciwpożarowych, ratownictwa sanitarnego, sekcji odkażania. W ramach wymiany doświadczeń brał udział w wyjazdach do Francji i Belgii, gdzie dla polskich delegacji prezentowano zastosowanie nowych metod i środków samoobrony przydatnych w kopalniach i całym resorcie górnictwa²⁶.

Za działalność w tym zakresie został wiceprezes S. Majewski przedstawiony do odznaczenia Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski. Jak stwierdzono w uzasadnieniu, to wysokie odznaczenie miał otrzymać za: „[...] pracę narodowo-społeczną, organizację obrony przeciwlotniczej i prace około podniesienia stanu sanitarno-porządkowego”²⁷. Miało to miejsce latem 1939 r. i wiązało się z inspekcją Województwa Śląskiego przez premiera Felicjana Sławoj-Składkowskiego. Wniosek o odznaczenie został sporządzony w Urzędzie Wojewódzkim 15 lipca 1939 r. i prawdopodobnie nie doczekał się realizacji z powodu wybuchu II wojny św.²⁸.

Z tych zachowanych akt dowiadujemy się, że w 1937 r. inż. Majewski został odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi. Bliższych danych na temat tego odznaczenia nie udało się odszukać z powodu niepełnych akt, które zachowały się w szczątkowej postaci.

Opisując działalność inż. Stanisława Majewskiego nie można zapomnieć o jego zaangażowaniu społecznym. Jest to drugi, ważny nurt działalności i zarazem obecność wiceprezesa w środowisku śląsko-górnicznym. Był aktywnym członkiem Polskiego Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Województwa Śląskiego. Pod egidą tego Stowarzyszenia zorganizował i redagował miesięcznik popularnonaukowy „Technik”, który ukazywał się w latach 1928-1934. Profil tego czasopisma pozwalał w sposób przystępny informować szerokie kręgi czytelników o osiągnięciach techniki polskiej i światowej, niektórych aspektach prawa górniczego, ekonomii przedsiębiorstw, przynosił również wiadomości i komunikaty z życia organizacji i zagadnień oplg²⁹.

W ramach działalności oświatowej współpracował S. Majewski z Towarzystwem Kulturalno-Oświatowym „Nasza Czytelnia” w Katowicach.

²⁶ AP Kat. UWŚl. t. 38, s. 420-21.

²⁷ Tamże.

²⁸ Tamże.

²⁹ PSB, t. XIX, s. 191, „Technik” z l. 1928-1934 w zbiorach Biblioteki Śląskiej.

Inspirował zakładanie przez Towarzystwo bibliotek dla górników i ich rodzin w robotniczych osiedlach i przy kopalniach. Uczestniczył w redagowaniu „Kalendarza Górniczo-Hutniczego”, który w latach 1931-1939 był wydawany i nawiązywał formą do tego rodzaju wydawnictw z początków naszego stulecia. Sam Majewski pisał wiele artykułów i szkiców tematycznie związanych z dziejami górnictwa na ziemiach polskich, a także opisywał górnictwo współczesne.

Uznanie jakie zdobywały szkice i rozprawki Stanisława Majewskiego z zakresu historii górnictwa na ziemiach polskich, znalazło odbicie w ofercie współpracy nadesłanej z Akademią Górniczej w Krakowie. Władze Akademii powierzyły wiceprezesowi Majewskiemu wykłady z historii górnictwa i metalurgii począwszy od roku akademickiego 1937/38. Wybuch II wojny światowej przerwał kontakt z krakowską uczelnią. Wznowiono go tylko na jeden rok akademicki dopiero w 1950 r.³⁰

Okres 16-letniej wyczerpanej pracy w Wyższym Urzędzie Górniczym w Katowicach zakończył się dla inż. Majewskiego na początku 1939 r. z chwilą przejścia na emeryturę. „Katolik” tak informował o tym swoich czytelników: „Wiceprezes Majewski dobrze zasłużył się górnictwu śląskiemu [...] Położył on dla rozwoju górnictwa w Polsce [...] duże zasługi”³¹. Nie było to jednak całkowite usunięcie się z czynnego życia. Wykładał przecież na Akademii Górniczej, prowadził zajęcia w szkole górniczej w Katowicach i pisał artykuły o dziejach górnictwa. Tak było do wybuchu II wojny św. We wrześniu 1939 r. wraz z żoną i synem wyjechał do Krakowa. Tam spędził całą okupację. Pracował w Monopolu Solnym, a równocześnie działał w kręgach inżynierów górników. Zasadą dla tej działalności było zatrudnienie inż. Majewskiego w Technicznej Szkole Górniczo-Hutniczo-Mierniczej. Była to szkoła średnia, w której wykładano te przedmioty fachowe, jakie przed wojną były w programie Akademii Górniczej. Taką koncepcję realizował dyrektor szkoły, były profesor AG Walery Goetel. Od jego nazwiska Techniczna Szkoła zwana była „goetlówką”³².

W oparciu o działającą za pozwoleniem okupanta „goetlówką” inżynierowie-górnicy starali się nawzajem wspomagać i jednocześnie przygotować do przejęcia górnictwa po zakończeniu wojny i upadku III Rzeszy. Już w maju 1940 r. utworzono grupę kierowniczą organizacji dla

³⁰ Z dziejów AGH w Krakowie w latach 1919-1967, red. J. Sulima-Samujłło, Kraków 1970, s. 92.

³¹ „Katolik” nr 30 z d. 7.II.1939 r.

³² P. Porwoł: Stanisława Majewskiego „Memoriał w sprawie jednolitej organizacji zawodu górniczego”. [W:] *Materiały i dokumenty do dziejów nauki polskiej w czasie II wojny światowej*. Red. Z. Kolankowski, L. Łoś, Warszawa 1980 t. 1, s. 108; PSB t. XIX, s. 191.

przyszłego górnictwa polskiego, pod kierownictwem inżyniera Władysława Biernackiego. Współdziałał z tą grupą również inż. Majewski³³.

Dla potrzeb tej organizacji, a współdziałała ona ściśle z rządem polskim w Londynie, inż. Majewski opracował dokument będący w wojennych warunkach ramowym programem przygotowującym odrodzenie się organizacji górnictwa w Polsce. *Memoriał w sprawie jednolitej organizacji zawodu górniczego* przedstawiony został zaufanemu gronu na konspiracyjnym zebraniu górniczej braci w Krakowie³⁴. Ten ważny dokument Paweł Porwoł tak scharakteryzował: „Ponieważ głównym zadaniem owej organizacji powinno być pilnowanie interesów jej członków, czyli górników, bez względu na stopień ich kwalifikacji, stąd też zasadą jaką kieruje się Majewski jest maksyma: Każdemu Polakowi powinno być w Polsce dobrze. Zdając sobie sprawę z fundamentalnej roli górnictwa w gospodarce narodowej przyszłego państwa, decydującego o sile tego państwa, Majewski podporządkowuje bez reszty swoją organizację interesom państwowym”³⁵.

Tezy zawarte w *Memoriale* były rozpatrywane podczas debaty Pierwszego Ogólnopolskiego Zjazdu Pracowników Przemysłu Węglowego, który odbył się 29 kwietnia 1945 r. w gmachu obecnego kina „Zorza” w Katowicach³⁶. Obrady dały podstawę pod propozycje statutu i ram organizacyjnych Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Górnictwa, które do dzisiaj jest reprezentantem inteligencji górniczej w życiu społecznym i politycznym naszego kraju.

W 1945 r. wojna miała się ku końcowi. Już w marcu tego roku Stanisław Majewski wrócił z rodziną do Katowic i z sobie właściwą energią przystąpił do organizowania Państwowej Szkoły Górniczej. Został jej pierwszym powojennym dyrektorem i kierował jej pracą w najtrudniejszych latach budzenia się kraju po okropnościach wojny do 1948 r. Znalazła ona pomieszczenia w budynku dzisiaj w całości zajmowanym przez Śląskie Techniczne Zakłady Naukowe, przy ul. Aleksandra Zawadzkiego, a później przeniesiono ją na ul. 27 Stycznia. W tym drugim budynku utworzono nie tylko sale lekcyjne, ale również w piwnicy uczniowie wykonali sztolnię, do której wjeżdżało się klatką szybową. To była atrakcja dla uczniów i zwiedzających szkołę.

Zdając sobie sprawę z trudności, na jakie napotykał rozwój górnictwa w Polsce Ludowej w jej pierwszych latach istnienia, blisko 70-letni Stanisław Majewski włącza się w wir górniczych problemów. Oprócz kie-

³³ W. Biernacki, S. Kossuth: *Podziemna organizacja górnictwa węglowego w czasie okupacji*. [W:] *Materiały S. Kossutha* w Arch. PAN Oddział w Woźdźisławiu Śl. sygn. III-3, s. 4.

³⁴ P. Porwoł: dz. cyt. s. 108.

³⁵ P. Porwoł: dz. cyt. s. 110.

³⁶ J. Jaros: *Dzieje polskiej kadry...*, s. 248-249; P. Porwoł: dz. cyt. s. 112.

rowania szkołą, od 1946 r. pracuje w biurze kuratora Państwowych Pól Górniczych i był członkiem Kolegium Górniczego przy Centralnym Zarządzie Przemysłu Węglowego (CZPW). W latach 1948-52 był kierownikiem Oddziału Historii Górnictwa w Głównym Instytucie Paliw Naturalnych (dziś: Główny Instytut Górnictwa). Wierny swym ideom działał w nowo utworzonym Stowarzyszeniu Polskich Inżynierów Górniczych i Hutniczych, a po reorganizacji w Stow. Inżynierów i Techników Górnictwa³⁷.

Przez cały ten czas, do ostatnich chwil życia nie zapomniał o pisaniu artykułów, rozpraw, tłumaczeniach z historii górnictwa i pokrewnych problematyk. Praca dla rozwoju polskiego górnictwa wypełniła inżynierowi Stanisławowi Majewskiemu całe życie. Zmarł w dniu 29 czerwca 1955 r. w Katowicach i został pochowany na cmentarzu przy ulicy Francuskiej.

DZIAŁALNOŚĆ PISARSKA

We wcześniejszej części artykułu, w której przedstawiono działalność zawodową i społeczną wiceprezesa S. Majewskiego pominięta została jego twórczość pisarska. Składają się na nią referaty, teksty odczytów, artykuły popularnonaukowe, tłumaczenia, a także opracowania na tematy związane z górnictwem, historią górnictwa, prawem górniczym i tradycjami zawodu górniczego. Materiały będące bazą do tego rodzaju pracy tworzyły obszerne archiwum prywatne w domu inż. Majewskiego przy ul. Warszawskiej 48 w Katowicach. Po jego śmierci zostały one przekazane przez Rodzinę do Archiwum PAN w Warszawie, a w 1982 r. część materiałów zakupiło Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu³⁸. Uporządkowana i opracowana spuścizna Stanisława Majewskiego weszła do historii nauki polskiej.

Miarą zaangażowania, a także szerokich zainteresowań Stanisława Majewskiego są jego referaty, artykuły i inne prace publikowane i wygłaszane w latach 1902-1955. Wykonany przez samego Majewskiego spis obejmuje 182 pozycje. Większość z nich to prace opublikowane, ale są i teksty wystąpień, odczytów, które zachowały się w rękopisach bądź maszynopisach z autorskimi poprawkami³⁹.

Pierwszy okres działalności publicystycznej przypada na lata 1902-1917. Powstało w tym czasie 20 różnego rodzaju prac. Pierwszym chronologicznie jest tekst odczytu, jaki student S. Majewski wygłosił dla kolegów z organizacji „Promień” na Akademii Górniczej w Leoben. Treścią

³⁷ PSB t. XIX, s. 191-192.

³⁸ Arch. PAN Warszawa, sygn. III-15; uzupełnienie w zbiorach MGW w Zabrzu.

³⁹ Jedną kopię „Spisu” posiada w swoich zbiorach autor i według niej omawia dalej całą spuściznę pisarską S. Majewskiego.

wystąpienia było omówienie działania maszyny wiertniczej systemu Jarolimka.

Wykaz prac drukowanych otwiera artykuł *Opał ropą* ogłoszony drukiem w „Nowinach Stanisławowskich”. Miało to miejsce między rokiem 1902-1905. Wskazuje na to umieszczenie tego artykułu w spisie chronologicznym dwunastu pierwszych pozycji. Sam Majewski nie podał daty powstania tego artykułu.

Oprócz wymienionych, pozostałe 18 prac tematycznie można podzielić na dwie grupy. Pierwsza, poruszająca zagadnienia górnictwa solnego i działalności spółki „Kali” w Kałuszu — 12 artykułów. Pozostałe dotyczą takich zagadnień jak torf, ropa naftowa, górnictwo na Bałkanach, ródźkarstwo, patent na nowe przybory dla potrzeb geometrii⁴⁰.

Drugim chronologicznie okresem w działalności pisarskiej inż. Majewskiego są lata 1919-1939. Był to w życiu wiceprezesa okres szczególnie wyteżonej pracy, także na polu pisarskim i publicystycznym. Według „Spisu” powstało wówczas 99 prac, bardzo różnorodnych pod względem tematycznym, od solnictwa, prawa górniczego do historycznych szkiców na temat tradycji i zwyczajów górniczych. Z racji swego stanowiska i społecznych funkcji, jakie pełnił, miał możliwość współpracy z periodykami i wydawnictwami fachowymi, jak „Przegląd Górniczo-Hutniczy”, „Technik”, czy popularnymi, np. Kalendarze Górniczo-Hutnicze. Nie ograniczał się tylko do czasopism związanych z górnictwem, lecz publikował m.in. w „Życiu Technicznym”⁴¹, „Powstańcu”⁴², „Techniku Polskim”⁴³, „Gońcu Śląskim”⁴⁴, czy w „Silva Rerum”⁴⁵.

Godną odnotowania jest współpraca z Towarzystwem Przyjaciół Nauk na Śląsku przy pracy nad monografią powiatu świętochłowickiego. Znalazł się w niej rozdział poświęcony górnictwu, w którym obok danych dotyczących produkcji węgla znalazły się wiadomości historyczne o wszystkich kopalniach węgla znajdujących się na terenie powiatu. Cały roz-

⁴⁰ Ważniejsze to: S. Majewski: *Die Saline in Kałusz*. „Montan Zeitung” Graz 1905 i „Zeitschrift des Vereines der Bergbaubetriebsleiter in Teplitz” 1907; *Sole potasowe w stosunku do ustawy górniczej w Austrii*. „Przegląd Górniczo-Hutniczy” 1913 nr 11; *Sól polska w początkach panowania austriackiego w Galicji*. „Przegl. G-H 1914 Sylwity w Kałuszu. „Przegl. G-H” 1908 nr 7; *Torf*. „Głos Narodu” 1907; *Opał ropą*, „Nowiny Stanisławowskie” (1902-1905); *Górnictwo Bałkanu*. „Przegl. G-H” 1014; *Różga wieszczbiarska*. „Kurier Stanisławowski” nr 1484 z 8.II. 1914; *Patent: cyrkiel do elips i krzywych*, referat z 1908 r. wygłoszony prawdopodobnie w Stanisławowie.

⁴¹ Tenże: *Z mojej biblioteki technicznej*. „Życie Techniczne” 1939.

⁴² Tenże: *Sredniowieczne baśnie górnicze*. „Powstaniec” 1937.

⁴³ Tenże: *Górnictwo w Polsce*. „Technik Polski” Warszawa I.1936 numer „śląski”.

⁴⁴ Tenże: *W sprawie znalezienia monet tzw. szerokich groszy*. „Goniec Śląski” 1925.

⁴⁵ Tenże: *O starych bibliotekach śląskich*. „Silva Rerum” 1939.

dział stanowi przykład umiejętnego połączenia suchych danych statystycznych z wiadomościami historycznymi, które obrazują stosunki własnościowe i układ kapitału na tym terenie w górnictwie węglowym⁴⁶.

Znaczną grupę tematyczną stanowią artykuły, a przede wszystkim referaty z lat 1920-23 dotyczące górnictwa solnego. Jako naczelnik Wydziału Solnego w MPIH problemy kopalń soli w Polsce znał bardzo dobrze i często zabierał głos referując kwestię stosunków własności, handlu solą, cen soli, czy technologii ługowania⁴⁷. Jakby zamknięciem tematu solnego jest wydany w 1936 r. podręcznik dla szkół górniczych pt. *Solnictwo*. Zawiera on wiadomości z zakresu historii kopalń soli połączone z wiedzą techniczną potrzebną przy eksploatacji tego minerału w ówczesnych kopalniach.

Odrębną grupę tematów stanowią zagadnienia z dziejów i tradycji górnictwa na ziemiach polskich. W swych historycznych peregrynacjach sięgał do pradziejów ludzkości⁴⁸ i początków państwa polskiego⁴⁹. Pisał szkice problemowe o zmianach prawa górniczego, czy rozwoju piśmiennictwa górniczego na przestrzeni wieków⁵⁰. Mimo że objętościowo niewielkie, prace te zwracają uwagę na obecność górnictwa w każdym okresie dziejów Polski.

Nie waham się określić mianem pionierskich prac, artykułów poświęconych tradycjom i kulturze górniczej. Do tego czasu górnictwo rozpatrywane było jako przemysł i tak byli traktowani górnicy. Główną uwagę poświęcano wydobytym tonom węgla, a dopiero potem, jakby mimochodem pisano o tradycjach wywodzących się z pierwszych lat istnienia górnictwa węglowego, czy z wcześniejszych zwyczajów górników rudnych i kruszcowych. Stanisław Majewski poświęcał tym sprawom więcej uwagi, a dowodem na to są artykuły o ubiorze górniczym⁵¹, heral-

⁴⁶ Zachowane materiały dotyczące tego zagadnienia dostarczają ciekawych spostrzeżeń na temat zbierania materiałów do pracy, w: Arch. PAN, sygn. III-15, t. 106.

⁴⁷ Np. referaty: *Memoriał do Ministra Przemysłu i Handlu w sprawie salin prywatnych*, (1921); *Projekt założenia spółki akcyjnej dla wyrobu soli*, (1921); *Gospodarcze stosunki polskich żup solnych*, (1922); *W sprawie cen soli z Wapna*, (1912); *W sprawie organizacji handlu solą*, (1922).

⁴⁸ Arch. PAN, sygn. III-15, t. 130, *Skrót wykładów historii górnictwa odczytywanych w zimowym półroczu 1938/39 w Akademii Górniczej w Krakowie* (Pradzieje do okresu „La Tene”).

⁴⁹ S. Majewski: *O prastarych kopalniach zwłaszcza złota na obszarze państwa Bolesława Chrobrego*. „Kalendarz Górniczo-Hutniczy na 1936 rok”.

⁵⁰ Tenże: *Rzut oka na historię rozwoju prawa i administracji górniczej w Polsce do powstania 1830 r.* „Kalendarz Gór.-Hutniczy na 1939 rok”; *Kilka słów o bibliografii górnictwa polskiego do roku 1850*, wykłady w Tow. Muzeum Przemysłu i Rolnictwa w Warszawie i Tow. filialnej w Katowicach.

⁵¹ Tenże: *Jak wyglądały stroje górnicze w r. 1765*. „Kalendarz Gór.-Hutniczy na 1933 rok”; *Honorowy rynsztunek górniczy w dawnych czasach*. „Kalendarz Gór.-Hutniczy na 1939 rok”.

dyce nawiązującej do motywów górniczych⁵², tradycjach barburkowych⁵³, o duchach kopalni⁵⁴. Dla dzisiejszych badaczy i miłośników tradycji górniczych prace te są niejednokrotnie punktem wyjścia do dalszych poszukiwań. Pośrednio jedynie, co jest mankamentem prac Majewskiego, odwołuje się on do źródeł archiwalnych. Baza bibliograficzna jest także oszczędna, a w przypisach podawane są jedynie dzieła ogólnie znane.

Jako wiceprezes WUG-u inż. Majewski brał udział w pracach przy redakcji przepisów górniczo-policyjnych dla kopalń polskich⁵⁵, a także prawa górniczego, które obowiązywało w l. 1936-39⁵⁶. W dziesiątą rocznicę objęcia Śląska przez polskie władze górnicze wygłosił wykład, a także opublikował okolicznościowy artykuł podsumowujący ten okres działania górniczych władz w Odrodzonej Polsce⁵⁷.

Wybuch II wojny światowej zamknął ten bogaty w wydarzenia i obfity w prace okres w życiu S. Majewskiego. W sześcioletnim okresie okupacji, jak wynika ze „Spisu”, tylko raz wypowiedział się publicznie artykułem o waloryzacji⁵⁸. Oprócz tego napisał 3 prace w języku niemieckim i znane *Tezy organizacyjne*⁵⁹.

Rok 1945 stanowił kolejny zwrot w życiu Stanisława Majewskiego. Powrócił z rodziną do Katowic i ponownie zajął się sprawami górnictwa. Był to jak się okazało okres ostatnich dziesięciu lat życia inżyniera, które podobnie jak poprzednio wypełniały praca zawodowa i praca pisarska. Z zachowanych materiałów można wnioskować, że był to również czas realizacji wcześniejszych marzeń, pragnień i przemysłów.

⁵² Tenże: *Herby górniczych miast polskich*, „Technik” 1929 nr 14; *Perlik i żelazo jako znak górniczy*, „Technik” 1929 nr 3.

⁵³ Tenże: *Notatka literacka na dzień św. Barbary i I skok przez skórę uczniów Państwowej Szkoły Górniczej w Katowicach*, druk w dziennikach katolickich 3 i 4.XII.1935 r.

⁵⁴ Tenże: *Skarbnik w polskich żupach solnych*, „Technik” 1931 nr 23.

⁵⁵ S. Majewski, Z. Malawski: *Przepisy górniczo-policyjne dla górnosląskiej części okręgu Wyższego Urzędu Górniczego w Katowicach*, Katowice 1924-25, cz. 1-2.

⁵⁶ S. Majewski: *Prawo górnicze*. T. 1 (druk w Katowicach), t. 2 (druk w Będzinie) 1934 r.

⁵⁷ Tenże: *Polskie władze górnicze na Górnym Śląsku. Wykład na uroczystości 10-lecia władz górniczych w Chorzowie w d. 19.VI.1932 w sali Rady Miejskiej*; tenże: *Dziesięć lat polskich władz górniczych na Śląsku*, „Technik” nr 12 1932; tenże: *Przemowa do Ministra Przemysłu i Handlu F. Zarzyckiego podczas obchodu 10-lecia władz górniczych 1932 r.*

⁵⁸ Tenże: *Głos polskiej inteligencji w sprawie waloryzacji*, „Goniec Śląski” 17.II.1942 r. (podpis: KSMM).

⁵⁹ Tenże: *Einiges über das Kali in Polen* (1941); *Kurzer Abriss polnischer Bergbaugeschichte*, (1941); *Zur Berechnung der Preissubvention für die Landwirtschaftliche Zentrale über den deutschen Kalisindikar*, (1942); *Organizacja górnictwa w Polsce. Tezy organizacyjne...*, opr. P. Porwoł; dz. cyt.

W ciągu tych 10 lat powstało, jak wynika z zestawienia, 58 prac. Częściowo były ogłoszone drukiem, a część pozostała w rękopisach. Podobnie jak wcześniej w większości są to niezbyt długie referaty, odczyty, a tematy nie wykraczają poza dotychczasowe zainteresowania Stanisława Majewskiego⁶⁰.

Pojawiają się także próby syntezy, których w dotychczasowym dorobku Majewskiego nie spotykamy. Świadczy o tym pozostawione w maszynopisie opracowanie dotyczące dziejów górnictwa solnego na ziemiach polskich⁶¹. Przygotowane były do druku dwa dzieła wzajemnie mające się uzupełniać. Jednym z nich była historia górnictwa światowego, opracowana na podstawie m.in. notatek wykładów, jakie Stanisław Majewski prowadził w Akademii Górniczej w Krakowie. Tom pierwszy w zamierzeniach autora miał obejmować starożytność, a pozostałe miały być prezentacją kolejnych epok. Maszynopis *Historii górnictwa powszechnego* zachował się w zbiorach Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrze⁶². Drugim dziełem była *Historia górnictwa polskiego* złożona w wydawnictwie „Wiedza Powszechna” w 1949 r. i zrecenzowana przez prof. Witolda Budryka⁶³. Dzieła te nie zostały wydrukowane. Historycy zarzucali autorowi amatorskie ujęcie tematu, a śmierć Stanisława Majewskiego również odsunęła na plan dalszy jego prace.

Na specjalną uwagę zasługuje praca, która dla badaczy dziejów górnictwa na Górnym Śląsku jest nieocenionym źródłem. W 1954 r. na Zjeździe Historyków w Katowicach Stanisław Majewski zaprezentował zebrany tłumaczenie z języka niemieckiego pracy E. L. G. Abta *Memoriał w sprawie kopalnictwa rud ołowiu i srebra na Górnym Śląsku*⁶⁴. Dzieło to napisane w l. 1788-1791 zawiera informacje o górnictwie rud ołowiu i srebra w okolicy Bytomia i Tarnowskich Gór istniejących na tych terenach w l. 1528-1784. Pisana przez radcę hutniczego Abta praca jest dzisiaj jednym z podstawowych źródeł historycznych mówiących w głównej swej treści o górnictwie.

Trafnie oceniła *Memoriał* znawca spraw górniczych, kierująca w tym czasie pracą Związkowego Muzeum Górniczego w Sosnowcu, Maria Żywirska: „Zarówno — z uwagi na treść — jej źródłowe ujęcie, jak wreszcie czas powstania praca Abta jest dokumentem pierwszorzędnej wagi. Daje ona rzetelny materiał do historii górnośląskiego górnictwa i hut-

⁶⁰ S. Majewski: *Czas powstania kopalń węgla kamiennego*. (1949); tenże: *Przemowa na 4.XII. w Państwowej Szkole Górniczej w Katowicach*. (1945).

⁶¹ Tenże: *Dzieje górnictwa solnego* (dla ministra B. Krupińskiego). (1951).

⁶² MGW/Ar/1.

⁶³ Maszynopis w zbiorach autora.

⁶⁴ Oryginał: E.L.G.Abt, *Geschichte der Bley-und Silber-Berghaus um Tarnowitz und Beuthen in Oberschlesien von 1528 bis zum Verfall und bis zur Wiederaufnahme in 1784*.

nictwa na przestrzeni bez mała 250 lat, oparty o źródła archiwalne, na które autor niejednokrotnie powołuje się w tekście i które obficie cytuje”⁶⁵.

Nic więc dziwnego, że prezentacja polskiego tłumaczenia wywołała ogromne zainteresowanie, a Gustaw Morcinek w przedmowie do pierwszego wydania określa ją wręcz „prawdziwą bombą” porównując do odkrycia przez profesora Romana Pollaka poematu Walentego Rozdzieńskiego⁶⁶. Dla szerszego grona opinii publicznej sprawa tak rzeczywiście mogła wyglądać. Nie należy jednak zapominać, że Abta cytuje już Józef Piernikarczyk⁶⁷. W pisanej w 1957 r. recenzji wydanego przez wydawnictwo „Śląsk” polskiego tłumaczenia *Memoriału* Maria Żywirska stwierdza: „[...] dwie kopie pracy Abta zaraz po wojnie znalazły się w bibliotece Wyższego Urzędu Górniczego w Katowicach. W 1952 r. Związkowe Muzeum Górnicze, zdając sobie sprawę z wyjątkowej wartości dokumentu, wypożycza go na pewien czas dla dokonania odpisu, tworząc dwa nowe egzemplarze pracy Abta [...], w 1953 r. były już co najmniej cztery, a może i pięć egzemplarzy kopii *Memoriału*, o czym wiedziało sporo ludzi na Śląsku”⁶⁸.

W swej wnikliwej recenzji M. Żywirska wskazuje także na mankamenty przekładu, ma uwagi do strony redakcyjnej i szaty wydawniczej książki. Każdy, kto weźmie tę książkę do ręki, przyzna recenzentce rację. Niestety w 1957 r. Stanisław Majewski już nie żył i nie mógł czuwać nad wydaniem dzieła swojego życia. Apel, jakim M. Żywirska kończy swą wypowiedź na kartkach „Zarania Śląskiego”, można powtórzyć dzisiaj, gdyż nic nie stracił na aktualności: „Podane tutaj uwagi i cytaty nie wyczerpują — rzecz oczywista — oceny całości pracy. Pozwalają jednak stwierdzić, że w tej formie podany tekst pracy Abta, bez niezbędnych komentarzy, może być przyjemną i ciekawą lekturą dla miłośników historii, jednak dla naukowca, który musi się posługiwać wyczulonym instrumentem poznawczym — traci swoją istotną wartość. W rezultacie cenna pozycja w naszej ubogiej literaturze, dotyczącej przeszłości górnictwa, została przekreślona. Nasuwa się smutna refleksja, czy nie można było uniknąć tych wszystkich niedociągnięć? Czy w pewnej mierze nie została zdeprecjonowana żmudna praca inż. Majewskiego, zasługująca na większą troskę i staranność? Nieprędko bowiem możemy liczyć na drugie, poprawione wydanie, a tym bardziej — wydanie oryginału”⁶⁹. Postulat ten do dziś czeka na spełnienie.

⁶⁵ M. Żywirska: Recenzja „Zaranie Śląskie” 1957 t. 20 z. 1-2, s. 118.

⁶⁶ E.L.G. Abt, *Memoriał w sprawie kopalnictwa rud ołowiu i srebra na Górnym Śląsku*, opr. S. Majewski, Katowice 1957 s. 7.

⁶⁷ J. Piernikarczyk: *Historia górnictwa i hutnictwa na Górnym Śląsku*. Katowice 1933 s. 332.

⁶⁸ M. Żywirska: dz. cyt. s. 119.

⁶⁹ Tamże, s. 121.

UWAGI KOŃCOWE

Niniejsza praca nie wyczerpuje tematu i nie to było zamiarem autora. Ukazanie w tej formie sylwetki inżyniera Stanisława Majewskiego miało na celu ukazanie zasług i osiągnięć jednego z wielu inżynierów-górników, którym przyszło działać w pierwszej połowie XX wieku. Wykształceni u schyłku poprzedniego stulecia, w szranki zawodowe wkroczyli w latach gwałtownych przemian i odbudowy państwowości polskiej. Swoje najlepsze lata zawodowego rozwoju poświęcili na budowanie silnej gospodarki polskiej, a wysiłki te przerwała kolejna wojenna zawierucha. Jej zakończenie, to również ostatnie lata życia tych ludzi, którzy już dokonują bilansu, a ciągle są aktywni, gdyż tego wymaga sytuacja, w jakiej znalazła się Polska.

Zaprezentowana w artykule bibliografia jest bazą dla dalszych poszukiwań i szczegółowych badań nad różnymi aspektami działalności Stanisława Majewskiego. Jego sylwetka i dorobek nadal oczekują na wnikliwego badacza.

Artykuł wpłynął do Redakcji w marcu 1988 r.

П. Мостовик

СТАНИСЛАВ МАЕВСКИ — ИНЖЕНЕР-ГОРНЯК, ОБЩЕСТВЕННЫЙ ДЕЯТЕЛЬ И ПОПУЛЯРИЗАТОР ИСТОРИИ ПОЛЬСКОГО ГОРНОДОБЫВАЮЩЕГО ДЕЛА

Инженер Станислав Маевски (1878—1955) был представителем технической интеллигенции, связанной с развивающейся горно-металлургической промышленностью и получившей образование в последнем двадцатипятилетии минувшего столетия. В его биографии можно найти все те формы действия, какие в условиях раздела Польши могла развивать польская интеллигенция с целью объединения профессиональных вопросов и поддержания народного патриотического духа. С. Маевски после окончания Горной Академии в Леобене работал на соляных промыслах в Восточной Галиции и на Буковине. Участвовал в первой мировой войне, а затем начал работать в Главном Горном управлении в г. Катовице, где наряду с иными инженерами-горняками организовал польскую администрацию горнодобывающей промышленности в этом промышленном районе. Он был активным членом Польского Общества инженеров и техников силезского воеводства, сотрудничал также с Культурно-Просветительным Обществом „Наша Читальня”. Как заместитель председателя ГТУ он организовал курсы инспекторов самозащиты. Был награжден Золотым Крестом и представлен к награде Кавалерским Крестом Ордена Возрождения Польши. Во время второй мировой войны С. Маевски участвовал в подпольных организациях горняков в г. Кракуве, для которых подготовил *Мемориал по делу монолитной организации горной профессии*. Способствовал развитию горняцкого обучения. Всю свою жизнь был он неутомимым популяризатором истории горнодобывающего дела. Опубликовал свыше 180 работ, докладов, трактатов, которые являются его наследием и весьма помогли при разработке монографии *История польского горнодобывающего дела*, а также при переводе работы Э. Л. Г. Абта”.

P. Mostowik

STANISŁAW MAJEWSKI, ENGINEER MINER, SOCIAL ACTIVIST
AND POPULARIZER OF THE HISTORY OF POLISH MINING

Engineer Stanisław Majewski (1878-1955) was one of a group of Polish technicians concerned with the mining-metallurgical industry who had been trained in the last quarter of the nineteenth century. His biography comprises all those forms of activity that could be exercised by Polish intelligentsia in the occupied parts of their country that is a combination of professional work with the maintenance of the national spirit. S. Majewski, having completed his studies at the Mining Academy in Leoben, worked in the salt mining in Eastern Galicia and Bucovina. He took part in World War I and then worked in the Higher Mining Office in Katowice where, with other mining engineers, he organized Polish mining administration in that industrial area. He was active member of the Polish Association of Engineers and Technician in the Silesian Province, and cooperated with the Cultural-Educational Society „Nasza Czytelnia”. As chairman of the Higher Mining Office he organized courses for self-defence inspectors. He was awarded the Gold Medal of Merit and was candidate for the Great Order of Poland's Revival. During the World War II he was active in an underground mining organization in Cracow for which he prepared a *Memorandum on the Unified Mining Organization*. He contributed to the development of mining schools. And during his whole lifetime he was an indefatigable popularizer of the mining history. He published over 180 works, papers and lectures which have been collected and proved helpful in the writing of *The History of Polish Mining*. He also translated E.L.G. Abt's book *Geschichte der Bley- und Silber-Berghaues um Tarnowitz und Beuten in Oberschlesien von 1528 bis zum Verfall und bis zur Wiederaufnahme in 1784*.